

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

ODONTOGEN OSTEOMIELIT: ANATOMIK XUSUSIYATLARI VA KLINIK AHAMIYATI

Boyqulov To‘rabek Temirovich

Email – torabek_boyqulov@tues.uz

Muxiddinova Lobar Baxtiyorovna

Email-lobarmuhiddinova4@gmail.com

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tibbiyot fakulteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada odontogen osteomielitning anatomik xususiyatlari, rivojlanish mexanizmlari va klinik ahamiyati tahlil qilingan. Kasallikning etiologiyasi, patogenezini va asosiy klinik belgilari batafsil bayon etilgan. Shuningdek, diagnostika usullari va zamonaviy davolash yo‘llari ko‘rib chiqilib, kasallikning og‘ir asoratlarini oldini olish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: odontogen osteomielit, yiringli yallig‘lanish, suyak nekrozi, infeksiya, antibakterial terapiya, jarrohlik davolash, stomatologiya, diagnostika.

Kirish. Odontogen osteomielit – bu jag‘ suyaklarining infeksiyon yallig‘lanishi bo‘lib, asosan tish kasalliklari natijasida rivojlanadi. Ushbu patologiya og‘ir kechishi va ko‘plab asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Maqolada odontogen osteomielitning anatomik xususiyatlari, klinik belgilari, diagnostikasi va davolash usullari haqida so‘z yuritiladi.

Anatomik Xususiyatlari

Jag‘ suyaklari o‘zining o‘ziga xos tuzilishi bilan boshqa suyaklardan farqlanadi. Ular o‘z ichida ko‘plab qon tomirlari va nerv tolalarini o‘z ichiga oladi. Odontogen osteomielit odatda pastki yoki yuqori jag‘ suyaklarining spongiotik (g‘ovak) qismida rivojlanadi va quyidagi anatomo-fiziologik omillarga bog‘liq:

1. Suyak tuzilishining g‘ovakligi – infeksiyaning tez tarqalishiga imkon yaratadi.
2. Boy qon ta‘minoti – yallig‘lanish jarayonlarini yanada jadallashtiradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

3. Periodontal va periostial bogʻlanishlar – infektsiyaning suyakdan yumshoq toʻqimalarga oʻtishiga sabab boʻlishi mumkin.

4. Linfatik tizimning rivojlanganligi – infektsiya limfa orqali boshqa sohalarga tarqalishi xavfini oshiradi.

Klinik Belgilari

Odontogen osteomielit klinik jihatdan oʻtkir va surunkali shakllarga boʻlinadi.

1. Oʻtkir odontogen osteomielit

Oʻtkir shaklda quyidagi belgilarga duch kelinadi:

Jagʻ sohasida kuchli ogʻriq

Shish va yumshoq toʻqimalarning giperemiyasi

Tana haroratining koʻtarilishi (38–39°C)

Yalligʻlangan hududda palpatsiya paytida keskin ogʻriq

Mastikator mushaklarning spazmi (trizmus)

2. Surunkali odontogen osteomielit

Davolanmagan yoki notoʻgʻri davolangan oʻtkir osteomielit surunkali shaklga oʻtishi mumkin. Uning asosiy belgilari:

Periodik ravishda kuchayib boradigan tish va jagʻ ogʻrigʻi

Yalligʻlangan hududda fistulalar hosil boʻlishi

Suyak rezorbsiyasi va deformatsiyasi

Umumiy holsizlik va ishtahaning pasayishi

Diagnostika

Odontogen osteomielitni aniqlash uchun quyidagi usullardan foydalaniladi:

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

1. Klinik tekshiruv – anamnez va bemorning shikoyatlarini o‘rganish.
2. Rentgenografiya – suyak tuzilishidagi o‘zgarishlarni aniqlash.
3. KT (kompyuter tomografiya) – osteolitik jarayonlarni batafsil baholash.
4. Laborator tahlillar – leykotsitoz, C-reaktiv oqsilning oshishi, ECHTning tezlashishi.
5. Mikrobiologik tahlil – infeksiya qo‘zg‘atuvchisini aniqlash va antibiotik sezgirligini baholash.

Davolash

Odontogen osteomielitni davolash quyidagi bosqichlardan iborat:

1. Medikamentoz terapiya

Keng spektrli antibiotiklar (penitsillinlar, tsefalosporinlar)

Yallig‘lanishga qarshi vositalar

Analgetiklar va antipiretiklar

Immunomodulyator preparatlar

2. Jarrohlik davolash

O‘lik suyak to‘qimalarini olib tashlash (sekwestrektomiya)

Fistula va abscesslarni drenaj qilish

Tish va periostal jarrohlik aralashuvlari

3. Fizioterapiya

UHF-terapiya

Lazer terapiya

Ultraton terapiya

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

Taxminlarga ko'ra, barcha orofasiyal infektsiyalarning 90-95% tishlar yoki ularni qo'llab-quvvatlovchi tuzilmalardan kelib chiqadi va og'iz va maxilofasiyal mintaqadagi eng keng tarqalgan infektsiyalardir. Odontogen infektsiyalar davolanmasa, og'ir bo'lishi mumkin va o'lim darajasi 10 dan 40% gacha bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, odontogen infektsiyalarning taxminan 70% periapikal yallig'lanish, ya'ni o'tkir [periapikal periodontit](#) yoki [periapikal xo'ppoz](#) shaklida yuzaga keladi. Odontogen infektsiyaning keyingi eng keng tarqalgan shakli [periodontal xo'ppozdir](#). Kam ta'minlangan hududlarda ko'proq tarqalgan bo'lishiga qaramasdan, odontogen infektsiyalar butun dunyo bo'ylab odamlarga, hatto rivojlangan mamlakatlarda ham ta'sir qiladi.

Odontogen sinusit

[Sinusit](#) - bu paranasal havo sinuslarining yallig'lanishi. Odontogen sinusit - bu paranasal sinuslarning yallig'lanish holati bo'lib, u tish patologiyasi natijasidir, ko'pincha oldingi dentoalveolyar muolajalar, yuqori tish tishlari infektsiyalari yoki yuqori tish travmasi natijasida yuzaga keladi. Tishlar bilan bog'liq infektsiyalar maksiller sinusit holatlarining taxminan 20% uchun javobgar bo'lishi mumkin. Bunday holatning sababi odatda yuqori orqa tishning periapikal yoki periodontal infektsiyasi bo'lib, bu erda yallig'lanish ekssudati yuqoridan suyak orqali eroziyalanib, [maksiller sinusga](#) oqadi. Tish patologiyasini tibbiy davolash va davolash odontogen sinusitni davolashda muhim boshlang'ich bosqich bo'lib qolmoqda, ammo so'nggi adabiyotlar bemorlarning muhim qismi kasallikni muvaffaqiyatli hal qilish uchun endoskopik sinus operatsiyasini talab qilishi mumkinligini ko'rsatmoqda. [Odontogen infektsiya maksiller sinusni o'z ichiga olgandan so'ng, u orbitaga](#) yoki [etmoid sinusga](#) tarqalishi mumkin.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

КТ o'ng maksiller va o'ng old etmoid sinuslarning to'liq xiralashganligini ko'rsatuvchi ostiomeatal bo'linma bilan bog'liqligini ko'rsatadi.

Odontogen infeksiyaning asoratlari

Odontogen infeksiyani, agar infeksiyaning dastlabki bosqichlarida davolansa, nisbatan oson boshqarish mumkin. Biroq, odontogen infeksiyani davolashda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan ba'zi omillar mavjud. Odontogen infeksiyalarni davolashning asosiy murakkablashtiruvchi omili tizimli kasalliklar va ba'zi dorilar tomonidan buzilishi mumkin bo'lgan xost himoya mexanizmidir. Quyidagi jadvalda himoya mexanizmining buzilishining eng keng tarqalgan sabablari ko'rsatilgan.

Murakkabliklar uchun xavf omillari

Tizimli kasallik

[Qandli diabet](#)

[OIV](#) , [qizamiq](#) , surunkali [bezgak](#) , [sil](#)

[Gipertiroidizm](#) / [Hipotiroidizm](#)

[Jigar](#) _____ [kasalligi](#) , [buyrak](#)
[etishmovchiligi](#) , [yurak etishmovchiligi](#)

[Qon](#) _____ [diskraziyasi](#) , [anemiya](#) , [o'roqsimon](#)
[hujayrali kasallik](#)

Giyohvand moddalar bilan bog'liq

[Kortikosteroid](#) terapiyasi

Sitotoksik dorilar

Haddan tashqari [antibiotiklar](#)

[Noto'g'ri ovqatlanish](#)

Allergik reaksiya

[Spirtli ichimliklarni iste'mol](#)
[qilishning buzilishi](#)

[Nurlanish](#)

Agar davolanish kechiktirilsa, odontogen infeksiya qo'shni to'qimalarga tarqalishi va natijada hayot uchun xavfli sharoitlarga olib kelishi mumkin. Ko'pincha nafas olish obstruksiyasi va [sepsis](#) , kamroq - [endokardit](#) , [nekrotik fasiit](#) , [spondilit](#) , [miya xo'ppozi](#) , tushuvchi mediastinit, torakal [empiema](#) , plevropulmoner yiringlash, [aspiratsion pnevmoniya](#) , [aspiratsiyali pnevmoniya](#) , [osteodiyoz](#) ,

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

osteodiyoz yoki [osteodiyoz](#) . karotid qobig'i va bo'yinbog' [tromboflebiti](#) , uzoq organlarga gematogen tarqalish va [koagulyatsiya anomaliyalari](#) .

Xulosa: Odontogen osteomielit o'z vaqtida aniqlanmasa, suyak destruksiyasiga, septik asoratlarga va hatto umumiy intoksikatsiyaga olib kelishi mumkin. Shu sababli, tish sog'lig'iga alohida e'tibor berish, erta diagnostika va kompleks davolash usullaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Profilaktik choralar sifatida muntazam stomatologik ko'riklar va tish gigiyenasiga rioya qilish tavsiya etiladi. Odontogen **infektsiya** - bu [tish](#) ichida yoki yaqin atrofdagi to'qimalarda paydo bo'ladigan [infektsiya](#) . *Bu atama odonto-* (qadimgi yunoncha : [òdeoss](#) , [odoús](#) – "tish") va [-genik](#) (qadimgi yunoncha: [-génIs](#) , [-génōs](#) ; [-genés](#) , [-genōs](#) – 'birth') so'zlaridan olingan . Odontogen infektsiyani aniqlashning eng keng tarqalgan sabablari tish karieslari, chuqur plomba, ildiz kanallarini muvaffaqiyatsiz davolash, periodontal kasallik va perikoronitdir. Odontogen infektsiya mahalliy infektsiya sifatida boshlanadi va u boshlangan mintaqada lokalizatsiya qilinishi yoki qo'shni yoki uzoq hududlarga tarqalishi mumkin.

Ma'lumotnomalar

1. [^ Ximenes, Y; Bagan, QK; Murillo, J; Poveda, R \(2004\). "Odontogen infektsiyalar. Murakkabliklar. Tizimli ko'rinishlar" \(PDF\) . Medicina Oral, Patologia Oral va Cirugia Bucal . 9 Suppl: 143– 7, 139– 43. PMID 15580132 .](#)
2. [^ Ogle, Orrett E. \(2017 yil aprel\). "Odontogen infektsiyalar". Shimoliy Amerika stomatologiya klinikalari . 61 \(2\): 235- 252. doi : \[10.1016/j.cden.2016.11.004\]\(#\) . ISSN 1558-0512 . PMID 28317564 .](#)
3. [^ Yuqoriga o'tish:^{abc} Fragiskos, Fragiskos D. \(2007\). Og'zaki jarrohlik. Berlin: Springer.205–206-betlar. ISBN 978-3-540-25184-2.](#)
4. [^ Bali, RishiKumar; Sharma, Parvin; Gaba, Shivani; Kaur, Avnet; Ganghas, Priya \(2015\). "Odontogen infektsiyalarning asoratlarini ko'rib chiqish" . Maksillofasiyal jarrohlik milliy jurnali . 6 \(2\): 136- 43. doi : \[10.4103/0975-5950.183867\]\(#\) . ISSN 0975-5950 . PMC 4922222 . PMID 27390486 .](#)
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Odontogenic_infection